

Кременчук Роман
молодший науковий співробітник
Барабаш Людмила
канд. екон. наук, с.н.с., завідувач відділу
Інститут садівництва НААН
Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЛАВАНДИ ВУЗЬКОЛИСТОЇ СОРТУ МРІЯ

Натуральні ефірну олію та ефіроолійну сировину використовують у багатьох галузях вітчизняної промисловості і медицини. Основним їх споживачем є парфумерно-косметична промисловість. В Україні потреба в ефірних оліях ніколи не задовольнялася за рахунок власного ефіроолійного виробництва. Внаслідок політичних змін переробна промисловість останнім часом виявилась ще у складнішому становищі, оскільки основні площі під ефіроолійними культурами були у Криму та на півдні України. Тому необхідно створювати сировинну базу за допомогою просування традиційних ефіроолійних культур у північніші регіони.

З цією метою в Інституті садівництва НААН проводяться дослідження з розробки елементів технології вирощування лаванди вузьколистості в умовах Лісостепу України, для якого ця культура нетипова.

У досліді з вивчення новоствореного сорту лаванди вузьколистості Мрія використовували технологію вирощування укоріненням живців. За контроль взяли сорт Оріон, який характеризується високою зимостійкістю та стійкістю до септоріозу.

Економічна оцінка вирощування лаванди вузьколистості проводилася на основі застосування загальноприйнятої методики, яка дає змогу оцінити варіант технології за рівнем урожайності суцвіть, виходу ефірної олії, собівартості виробництва одиниці продукції, прибутковості гектара площі та рівнем рентабельності.

Виробничі витрати розраховувалися на основі технологічних карт вирощування та діючих методичних рекомендацій [1, 2]. Розрахунок вартісних показників здійснювався за цінами на виробничі ресурси та продукцію, що діяли на кінець 2018 року.

Лаванда вузьколиста – багаторічна культура, тому економічна ефективність її вирощування значною мірою залежить від витрат на створення насаджень. У наших дослідженнях вони становили 90,0 тис. грн., з яких 96 % вартість садивного матеріалу. Ці витрати рівномірно розподіляються за роками залежно від терміну експлуатації посівів.

В усіх варіантах такі відрахування для відшкодування вартості насаджень мали високу питому вагу у виробничих витратах по вирощуванню лаванди (45,3-46,1 %), що в сукупності з іншими факторами вплинуло на показники ефективності. Крім цього, найбільше затрат у вирощуванні лаванди вузьколистості припадає на засоби захисту рослин, пально-мастильні матеріали, добрива. У сорту Мрія ці показники становили відповідно 7,2 %, 8,8 та 5,6 %.

Вирощуючи лаванду в промислових масштабах економічно доцільно займатися її переробкою, оскільки ціна ефірної олії досить висока (3,0 тис. грн./кг). Але виробництво цієї продукції - трудомісткий процес, під час якого сировина піддається обробці парою в дистиляторі. При переробці лаванди найбільшу частку витрат становлять амортизаційні відрахування з вартості установки парової дистиляції ефірних олій (45,0 %), оплата праці (29,7 %), електроенергія (7,7 %).

Як видно з таблиці 1, існує пряма залежність між показниками продуктивності

сорту (урожайність суцвіть і вихід ефірної олії) та економічними (прибуток на 1 га, рівень рентабельності). Незважаючи на високі виробничі витрати для обох сортів, виручка від реалізації олії у новоствореного сорту Мрія була в 1,8 рази більшою порівняно з контрольним сортом Оріон, собівартість одного її кілограму в 1,7 рази нижчою. Це забезпечило отримання високого прибутку (35,6 тис. грн./га) і рівня рентабельності (120,6 %), що більше від контролю відповідно у 3,9 та 3,7 рази.

Таблиця 1. Економічна ефективність вирощування новоствореного сорту лаванди вузьколистої Мрія (середнє за 2015-2017 рр.)

Показники	Оріон (контроль)	Мрія
Урожайність суцвіть, г/кущ	214	232
Урожайність суцвіть, кг/ га	3852	4176
Вихід ефірної олії, мг/кг суцвіть	3,17	5,19
Вихід ефірної олії, кг/ га	12,2	21,7
Виробничі витрати на виробництво олії - всього, грн./га	27536	29512
в т.ч. виробничі витрати на вирощування, грн./га	15980	16459
витрати на переробку, грн.	11556	13053
Виробничі витрати на вирощування 1 кг суцвіть, грн.	4,1	3,9
Витрати на переробку 1 кг суцвіть, грн.	3,0	3,1
Собівартість 1 кг олії, грн.	2257	1360
Ціна реалізації 1 кг олії, грн.	3000	3000
Виручка від реалізації олії, грн.	36600	65100
Прибуток на 1 га, грн.	9064	35588
Рівень рентабельності, %	32,9	120,6
Інвестиції на створення насаджень, тис. грн.	90,0	90,0
Строк окупності, років	9,9	2,5

Таким чином, у результаті проведеної економічної оцінки новоствореного сорту лаванди вузьколистої Мрія визначено, що його вирощування в умовах Лісостепу України є високоефективним. Разом з цінними господарськими ознаками сорт відзначається високою конкурентоспроможністю у порівнянні з іншими за продуктивністю та прибутковістю.

Список використаних джерел

1. Методика економічної та енергетичної оцінки типів насаджень, сортів, інвестицій в основний капітал, інновацій та результатів технологічних досліджень у садівництві / За ред. О.М. Шестопаля. Київ, 2006. 140 с.
2. Меркурьев А. П. Оценка перспективных гибридов и сортов лаванды по комплексу хозяйственно-полезных признаков. В: Виноградарство и виноделие. *Селекция растений*. 2011. № 3. С. 17-20.

